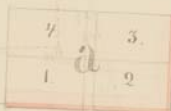

PAIKKA.

TERWATORI.

PLASSI

Kalajoen vanha kaupunki

6

21

22

24

25

tiluksia.

Plassi – *Kalajoen vanha kaupunki* on vierailun arvoisen kohde kylämiljöineen ja museoineen. Plassilla vierailija voi sukeltaa vanhan Kalajoen keskukseen markkinatoreineen, jokirantoinen ja puutaloidylleinen. Plassilla voi tutustua sahanomistaja Oskari Santaholman jugendhuvilaan Havulaan, pieneen kalastusmuseoon tai vaikka vain nauttia kylänraitin, jokirannan ja vanhojen puutalojen tunnelmasta.

HISTORIAA

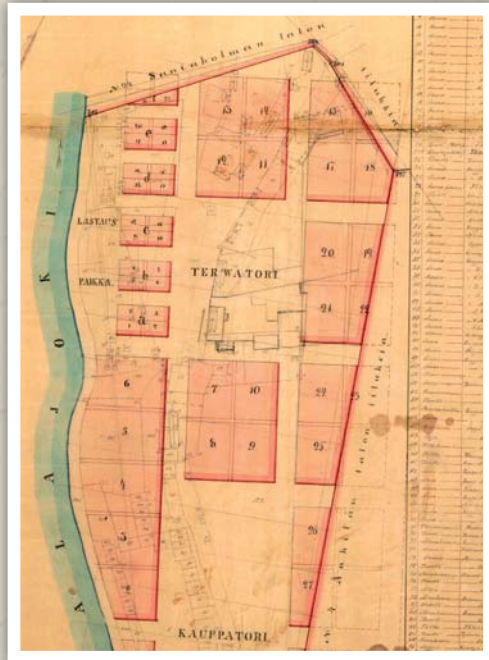
Plassi on vanha kaupp- ja markkina-
paikka, ”marknadsplats”. Alue on pääosin
vanhan puutaloasutuksen muodostama
kyläkeskittymä, jolla on pitkät perinteet
Kalajoen kaupan, merenkulun, käsityö-
läisyyden ja sahateollisuuden keskuksena.

Plassin vanha kylärakenne on säilynyt
hyvin. Alueella on erittäin monipuolinen
rakennuskanta: pääraitin varrella säily-
neet vanhimmat markkinamökit ovat
mahdollisesti 1700-luvun lopulta. Nämä
ovat muistumia Pohjois-Suomen suurim-
masta tervankaupan keskittymästä.

Kokkolan kaupunki sai heti perustami-
sensa jälkeen 1620 oikeuden ryhtyä pitä-
mään vuosittain markkinoita Kalajoella.
Markkinapaikaksi vakiintui alue, joka
alkoi Änkilän talon kohdalta ja jatkui
”soukkaan paikkaan”, nykyiselle kylätalol-
le saakka.

Terva oli talonpoikien tärkein myyntiar-
tikkeli ja se kerättiin Raahan ja Kokko-
lan porvareiden tervahoveihin. Myydyt
tervatynnyrit varastoitiiin terva-aittoihin
tervatorille, nykyisen markkinapaikan
alueelle odottamaan laivausta. Jokisuun
vanhaan satamapaikkaan pääsi vielä
1600-luvulla suuretkin alukset lastaa-
maan.

Markkinat olivat rannikon maanviljelijöiden, lähikaupunkien porvareiden ja jokilatvoilla asuvien uudisraivaajien tärkein kohtaamispaikka. 1800-luvulla Plassin markkinat olivat maan suurimpien joukossa.

Plassi oli Kalajoen kaupankäynnin keskus ja sinne muodostui tiivis asutus- ja kaupakeskittymä, joka oli yleisnäkömältään etenkin torin ympärillä hyvin kaupunkimainen. Terva-aittojen lisäksi markkinapaikan alueella oli hevostalleja ja lämmitettäviä markkinatupia vierivieressä. Näissä porvarit asuivat talvimarkkinoiden aikana ja säilyttivät niissä ostettua ja

myytävää kauppatarvaa.

Maakaupan vapauttamisen jälkeen myös kauppaliikkeet keskittyivät Plassin alueelle. Kauppiaiden lisäksi alueella toimi runsaasti käsityöläisiä: värjäreitä, fräkäreitä, kruunareita, suutareita, räätäleitä, leipureita, seppiä, kelloseppiä ja nahkahtailijoita.

Santaholman saha ja kivihiomo houkuttelivat 1900-luvun alussa Kalajoelle kivihiomiamiehiä ja sahatyöläisiä, jotka vähitellen asuttivat hiljentyneen kaupankäynnin tyhjiksi jättämät kauppuodit, markkinamökit ja -aitat.

PLASSI TÄNÄÄN

Plassin alueelta löytyy muutamia edustavia 1800-luvulta peräisin olevia kantatilojen päärakennuksia pihapiireineen ja pienempiä alkuaan verkkauppiaille, myöhemmin käsityöläisille, kalastajille ja sahatyöläisille kuuluneita asuntoja. Kylän alkupäässä, lähellä valtatieä ja Kalajoen nykyistä keskustaa sijaitsevat pappila, vanha kirkon paikka muistomerkkeineen, Jokisuun koulu, sairaala ja lainajyvämäkasiini.

Vanha kauppatori on jäänyt nykyisen pääraitin alle, mutta uudempi, entinen tertvatori on edelleen markkinakäytössä.

Vuosittaiset markkinat pidetään loka-kuun toisena viikonloppuna.

Kylän pohjoispäässä on sahan alue ja sahanjohtajan edustava, kotimuseoksi muutettu jugendhuvi, Havula. Sahan konttori on lähellä markkinapaikkaa ja toimii nykyisin kylätalona. Vanha markkinaputka on muutettu kalastusmuseoksi. Lisäksi alueella on monipuolisesti myös myöhemmän aikakauden rakennuskantaa. Plassin alueella on nykyisin voimassa suojelukaava, joka turvaa perinteisen ilmeen säilymisen ja ohjeistaa uudisrakentamista.

SIJAINTI

Plassi sijaitsee Kalajoen keskustan välitömmässä läheisyydessä. Alueelle on opastukset valtatie kahdeksan (Ouluntie/Kokkolantie) kiertoliittymän kautta.

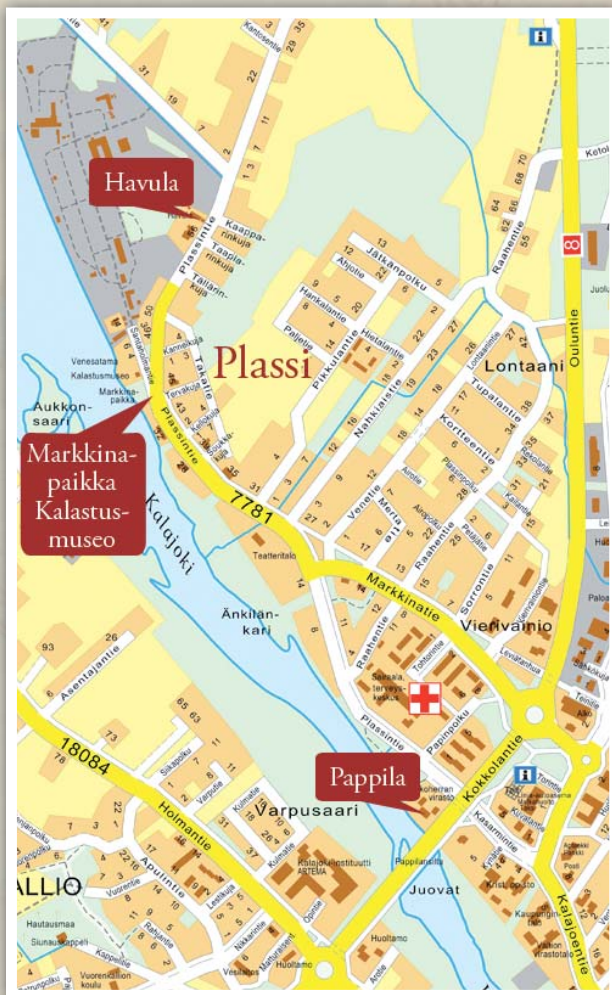
Oheiseen karttaan on merkitty muutama tärkeä kohde, joiden perusteella suunnittaminen alueella helpottuu.

LISÄTIEDOT

Verkkosivuilta www.vanhaplassi.fi löytyvät tutustumiskohteiden esittelyt ja aukioloajat, runsaasti tekstiä ja kuvia Plassin historiasta, yhteystietoja ja paljon muuta sekä suomeksi että englanniksi. Lisätietoja Havulasta ja kalastusmuseosta löydät myös niiden omista esitteistä.

PUHELINTIEDUSTELUT

Virka-aikana Kalajoen kaupunki
(08) 469 11 tai
Kalajoen oppaat Kaija Jaakola
050 5365 519

Lisätietoja Plassin alueesta:
www.vanhaplassi.fi

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013